
L'educació als municipis rurals

Juny 2025

Aquest breu estadístic compara algunes dades educatives dels municipis rurals amb les d'altres municipis de la província de Barcelona, amb l'objectiu de visibilitzar les diferències i similituds existents. En primer lloc, defineix el concepte de ruralitat i en descriu les principals característiques. A continuació, analitza aspectes relacionats amb l'oferta de serveis educatius, tant de titularitat municipal com en l'accés a ensenyaments obligatoris i postobligatoris.

INTRODUCCIÓ

La província de Barcelona és un territori àmpliament urbanitzat, tot i que també compta amb molts municipis petits en entorns rurals. En aquests municipis trobem serveis que garanteixen la provisió educativa en àmbits com ara educació infantil i primària, ESO, educació postobligatòria, ensenyaments artístics i educació de persones adultes. Es tracta d'una oferta que és essencial per a la vertebració territorial i la fixació de població, i que garanteix el dret fonamental a l'educació. Perquè assegurar l'equitat educativa implica garantir que la població dels municipis rurals té les mateixes oportunitats que el conjunt de la societat.

L'educació als municipis rurals presenta alguns aspectes positius i característiques úniques que els diferencien de la resta. Per exemple, aquestes escoles actuen com a eixos generadors de capital social i agents actius al territori.¹ Alhora, presenten particularitats, com unes ràtios d'alumnat-professorat més baixes, cosa que facilita una atenció més personalitzada, més proximitat i un més bon coneixement entre la comunitat educativa, i, en general, una gestió més propera i horitzontal.

¹ Boix, R. (2024). La Zona Escolar Rural: un projecte educatiu compartit. Anuari 2023 de l'Observatori de l'educació local.

**RURALITAT. DEFINICIÓ
I CARACTERÍSTIQUES**

El concepte de ruralitat no té una definició legal única, però habitualment es basa en el nombre d'habitants i la densitat de població. Aquest criteri varia segons el context nacional i internacional.² Per exemple, al Regne Unit es considera rural un municipi amb menys de 10.000 habitants, mentre que a Suècia el límit és de 3.000.

A Catalunya, les definicions també divergeixen: el projecte de Llei de l'Estatut de municipis rurals³ estableix un límit de 2.000 habitants, mentre que l'Atles del món rural el fixa en 5.000. Pel que fa a la densitat de població, l'Observatori del Món Rural⁴ considera rurals els municipis amb menys de 150 habitants per km², mentre que l'Atles rebaixa el llindar a 100 habitants per km².

En l'anàlisi de la província de Barcelona que es fa en aquest document, s'ha adoptat la definició de l'Atles del món rural: municipis amb un màxim de 5.000 habitants i/o una densitat inferior a 100 habitants per km², incloent-hi aquells amb més densitat però menys de 5.000 habitants per evitar distorsions en municipis amb termes reduïts.

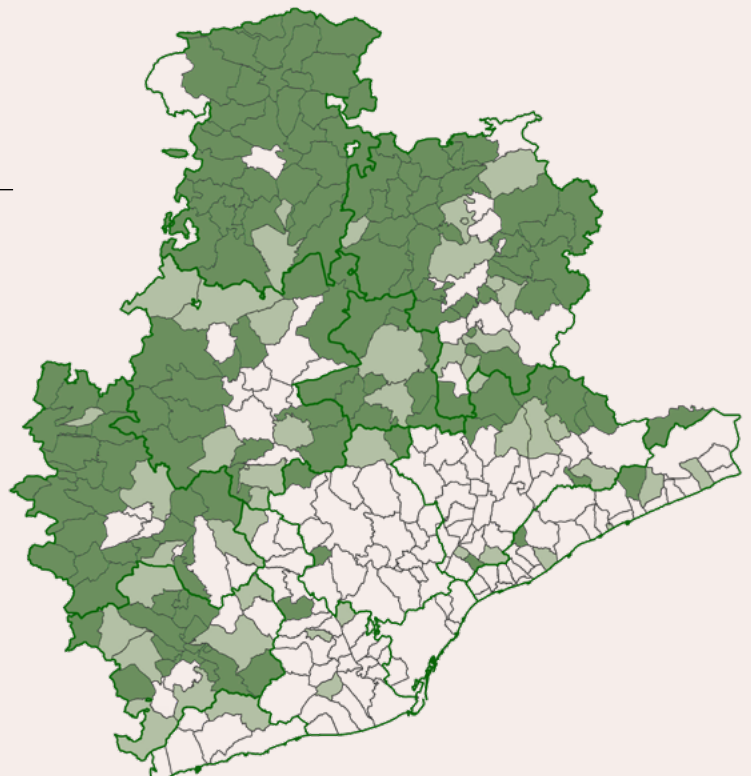
2 Applying the Degree of Urbanisation — A methodological manual to define cities, towns and rural areas for international comparisons — 2021 edition | UN-Habitat (unhabitat.org)

3 Avantprojecte de Llei de l'Estatut dels municipis rurals. Govern obert i bon govern (gencat.cat).

4 <https://www.desenvolupamentrural.cat/projectes/larca/atles-mon-rural-2022>

**MAPA 1. MUNICIPIS RURALS DE
LA PROVÍNCIA DE BARCELONA**

- Municipis rurals
- Municipis rurals de menys de 2.500 habitants

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Padró municipal d'habitants 2023. Idescat.

**ELS MUNICIPIIS
RURALS A LA
PROVÍNCIA DE
BARCELONA**

Segons aquests paràmetres, 182 dels 311 municipis de la província de Barcelona poden ser considerats rurals. Entre aquests, la gran majoria tenen menys de 5.000 habitants (en concret, 180 municipis).

Malgrat la distribució desigual, els municipis rurals tenen un pes significatiu a la província. Hi ha comarques clarament rurals, amb més del 80% dels seus municipis d'aquest tipus, com el Moianès, el Lluçanès, el Berguedà, Osona, l'Alt Penedès o l'Anoia. La població total d'aquests municipis és de 284.571 persones.

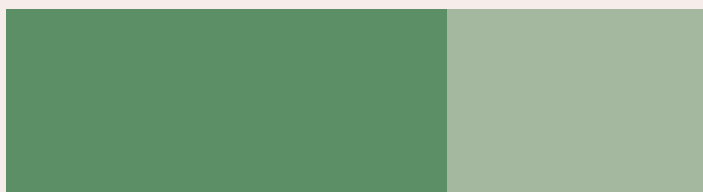
Pel que fa a la piràmide poblacional d'aquestes localitats, es desmenteix la percepció inicial que presenten una població notablement més envellida que les zones urbanes. Tot i que durant dècades la pèrdua constant d'habitants en va provocar un envelliment progressiu, l'Atlas del món rural assenyalava un canvi de tendència arran de la pandèmia de la Covid-19.

GRÀFIC 1. DISTRIBUCIÓ DELS MUNICIPIIS I DE LA POBLACIÓ A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA**NOMBRE DE MUNICIPIIS****63%**

Municipis no rurals

37%

Municipis rurals

POBLACIÓ**93%**

Municipis no rurals

7%

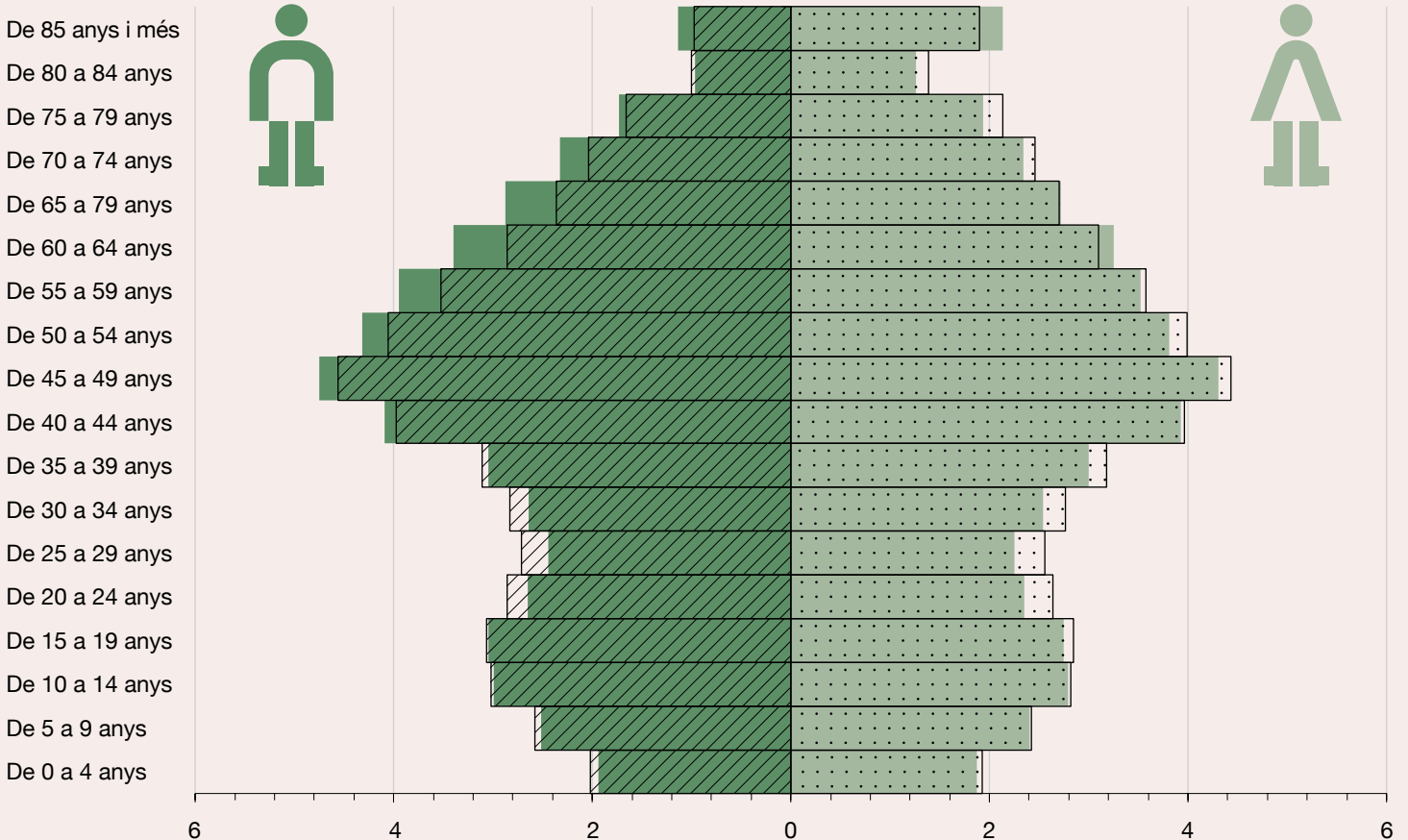
Municipis rurals

Encara caldrà temps per determinar si aquest fenomen es consolida, ja que està vinculat al trasllat de població des de les àrees metropolitanes cap a nuclis més petits. Mentrestant, aquesta dinàmica ha fet que, actualment, la distribució per edats sigui molt similar a la d'entorns més densament poblats.

GRÀFIC 2. PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA

- Homes, municipis rurals
- Dones, municipis rurals
- ⊘ Homes, municipis no rurals
- ⊘ Dones, municipis no rurals

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Cens anual de població 2023. INE.

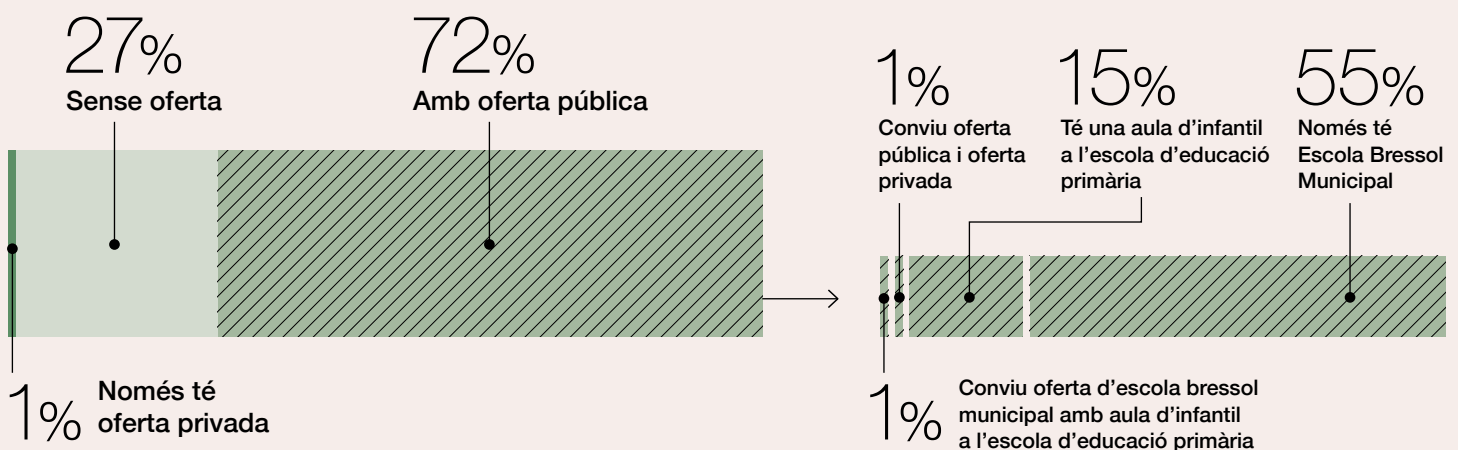
L'EDUCACIÓ INFANTIL DE PRIMER CICLE: UN SERVEI MAJORITÀRIAMENT PÚBLIC I DE PROVISIÓ MUNICIPAL

Contràriament a la idea que es podria tenir inicialment, **l'educació infantil de primer cicle està àmpliament present**, fins i tot en localitats amb menys de 2.500 habitants. De fet, tres quartes parts d'aquests municipis ofereixen algun tipus d'escolarització en aquesta etapa, ja sigui pública o privada. És més, una anàlisi més detallada mostra que la pràctica totalitat compta amb una oferta pública d'escolarització en l'etapa infantil de primer cicle, majoritàriament de titularitat municipal.

A més, en alguns municipis de menys de 2.500 habitants, l'oferta per a aquesta etapa es vehicula a través de serveis públics integrats dins les escoles d'educació primària de la Generalitat. Cal destacar que, en els últims anys, s'ha observat una tendència creixent a obrir aquest tipus d'aules en lloc de mantenir les escoles bressol municipals, especialment als municipis més petits. Concretament, aquesta situació ha tingut lloc en set municipis, tots ells amb una població inferior a 2.500 habitants, durant el curs passat. També és important assenyalar que no hi ha cap municipi rural que disposi d'escola bressol o llar d'infants de titularitat de la Generalitat.

L'oferta privada, en canvi, és limitada i es concentra en només 12 municipis. En 10 l'oferta privada coexisteix amb la pública, mentre que en els altres 2 cobreixen la manca de servei públic. En aquests casos, es tracta de llars d'infants privades o escoles d'educació infantil de segon cicle i educació primària concertades que també ofereixen el primer cicle d'educació infantil. El gràfic següent representa aquestes diferències amb més detall.

GRÀFIC 3. OFERTA D'EDUCACIÓ INFANTIL DE PRIMER CICLE ALS MUNICIPIS RURALS

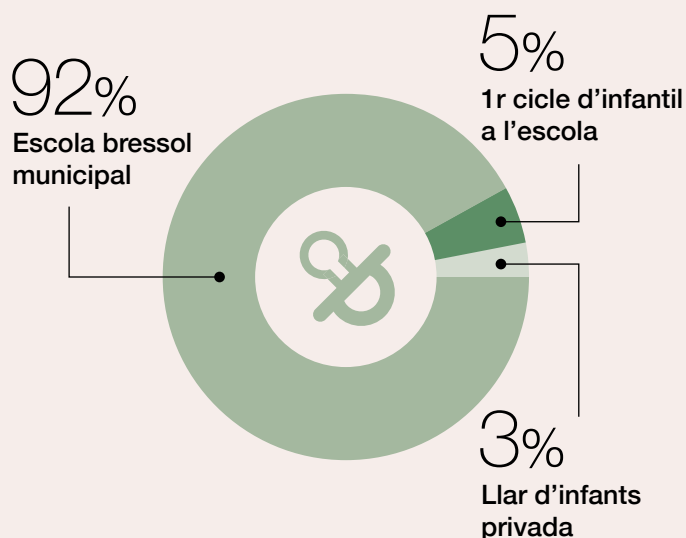

La majoria dels municipis sense cap tipus de servei d'educació infantil són localitats de menys de 2.500 habitants, amb només una excepció. Això implica que gairebé tots els que superen aquest llindar disposen d'algun servei.

Pel que fa a la població infantil que pot accedir a aquests serveis, dels 127.170 infants d'entre 0 i 2 anys que resideixen a la província de Barcelona (excloent-hi la capital), 6.236 viuen en zones rurals.⁵ D'aquests, la majoria, 5.789, es troben en localitats on es presta algun tipus d'educació infantil de primer cicle. Com mostra el gràfic 4, la majoria tenen accés, com a mínim, a una escola bressol municipal.

⁵ Dades de població del Padró municipal d'habitants 2023. Idescat.

GRÀFIC 4. INFANTS ALS MUNICIPIS RURALS AMB OFERTA D'EDUCACIÓ INFANTIL DE PRIMER CICLE SEGONS EL TIPUS D'OFERTA

Font: Elaboració pròpia a partir del Cens de centres i aules de titularitat municipal de la Diputació de Barcelona i de l'Estadística de l'ensenyament del Departament d'Educació i Formació Professional i d'Idescat.

D'altra banda, en 51 municipis no consta cap servei, ni públic ni privat. En 8 d'aquests casos, no hi ha infants registrats en el tram d'edat de 0 a 2 anys. En la resta, **378 nens i nenes no tenen accés a cap centre d'educació infantil de primer cicle dins del municipi.**

Més enllà de la disponibilitat de serveis, el *Panel sobre centres educatius de titularitat municipal*⁶ proporciona informació sobre **les seves característiques** i permet comparar les diferències entre zones rurals i urbanes. Per exemple, **l'existència d'aules mixtes, amb infants de diferents edats en un mateix grup, no és tan exclusiva de les escoles bressol rurals com es podria pensar.** De fet, aquesta pràctica també està força estesa en municipis més grans, tal com es reflecteix en el gràfic.

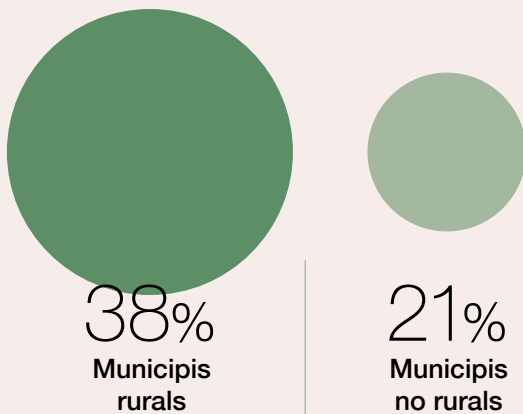
Els professionals de les escoles bressol tenen majoritàriament el títol de tècnic superior en educació infantil o el grau en educació infantil. Les dades indiquen que **el nivell de titulació en municipis rurals és lleugerament inferior al dels municipis no rurals.**

Els serveis complementaris són, en general, menys presents a les escoles bressol rurals. Destaca especialment una oferta més baixa de serveis d'acollida i permanència. Tot i això, totes les escoles bressol municipals en zones rurals ofereixen servei de menjador, a diferència d'alguns centres urbans, on hi ha una excepció.

⁶ El *Panel sobre centres educatius de titularitat municipal* més recent recull informació sobre les escoles bressol municipals de la província de Barcelona corresponent al curs 2021-2022 en relació amb 97 dels 182 municipis rurals (53%) i amb 105 dels 128 municipis no rurals (82%), excloent-hi la ciutat de Barcelona.

GRÀFIC 5. CARACTERÍSTIQUES DE L'ESCOLA BRESSOL MUNICIPAL ALS MUNICIPIS RURALS EN COMPARACIÓ AMB LA RESTA DE MUNICIPIS

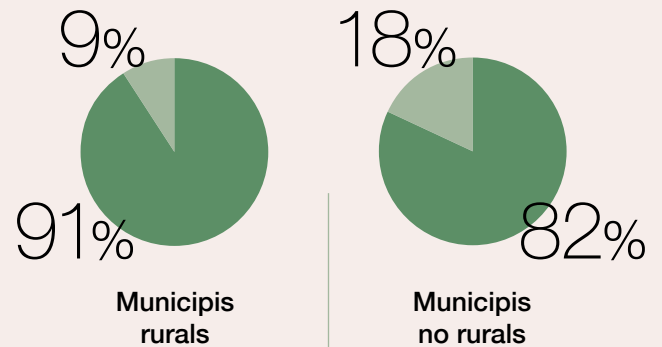
EXISTÈNCIA D'AULES MIXTES

TITULACIÓ DELS I LES PROFESSIONALS

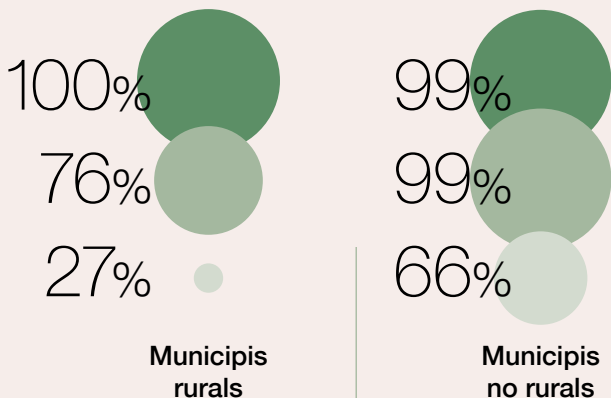
- Tècnic/a superior d'educació infantil
- Mestre/a d'educació infantil

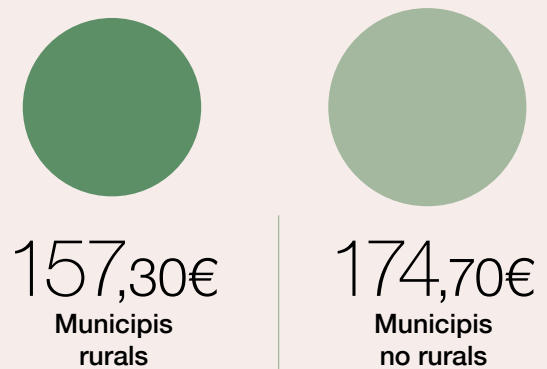
SERVEIS COMPLEMENTARIS

- Servei de menjador
- Servei d'acollida
- Servei de permanència

QUOTES MENSUALS

LES ESCOLES RURALS GARANTEIXEN L'EDUCACIÓ INFANTIL DE SEGON CICLE I L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA ALS MUNICIPIS MÉS PETITS

La provisió de serveis per a l'educació infantil de segon cicle i l'educació primària està present als municipis rurals en una proporció similar a l'etapa anterior: **tres de cada quatre disposen d'una escola.**

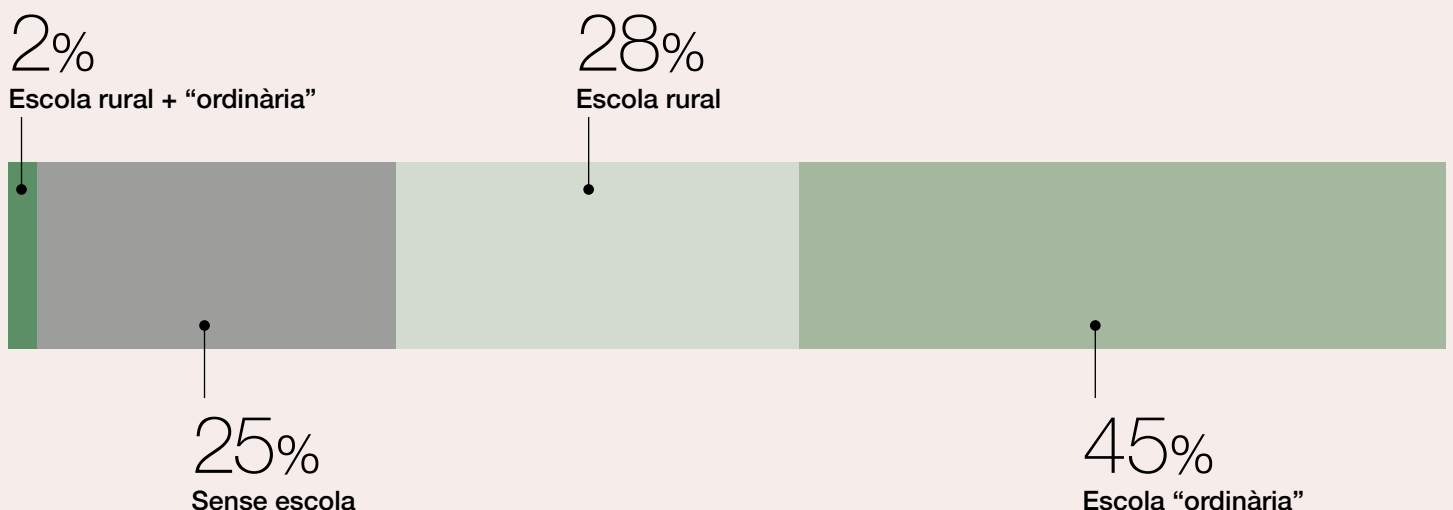
Com era d'esperar, l'escola rural té un paper fonamental, especialment als municipis més petits. Tot i això, gairebé la meitat d'aquestes localitats compten amb escoles ordinàries, similars a les de qualsevol altre municipi no rural.

Dels 182 municipis rurals, 136 compten amb una escola pública d'educació primària. Entre aquests, 11 també tenen una escola privada concertada i 9 disposen d'un centre privat no concertat. No hi ha cap localitat sense escola pública que, en canvi, tingui només centres privats.

En 54 municipis, les escoles públiques són rurals, caracteritzades per ser l'únic centre de la zona i per no tenir prou alumnes per oferir un grup per nivell. La majoria d'aquests municipis tenen menys de 2.500 habitants.

En aquest context, les Zones Escolars Rurals (ZER) agrupen escoles petites d'un mateix entorn per compartir un projecte educatiu i garantir-ne la continuïtat. A la província de Barcelona, hi ha 20 ZER, que inclouen 34 municipis rurals, dels quals 32 tenen menys de 2.500 habitants.

GRÀFIC 6. DISTRIBUCIÓ DE MUNICIPIS RURALS SEGONS TIPUS D'ESCOLES PÚBLIQUES

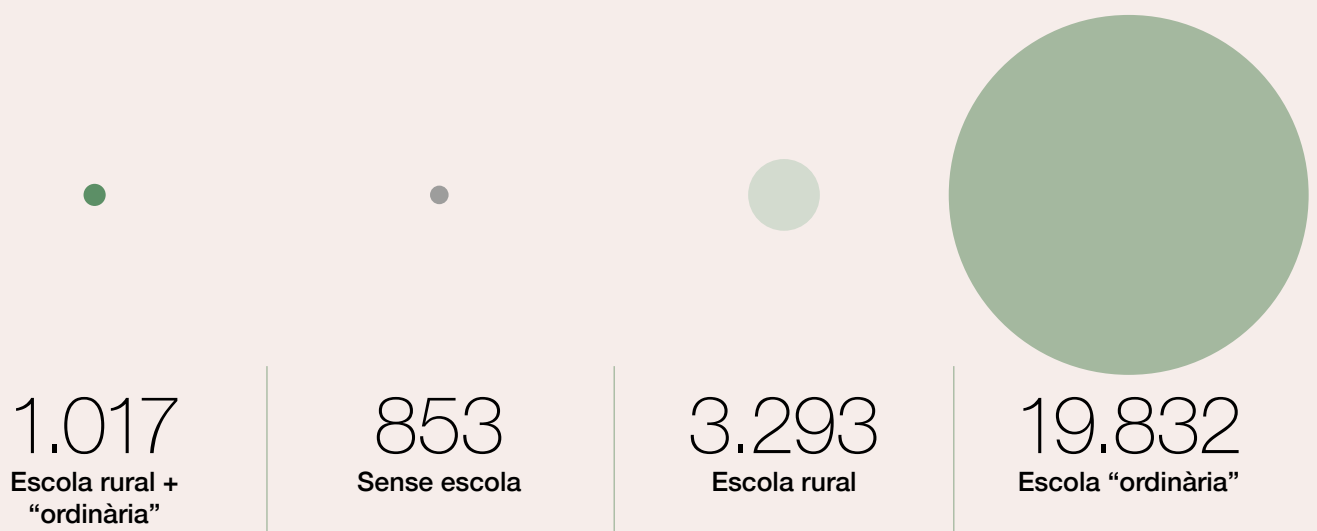

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Estadística de l'ensenyament del Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

Els 46 municipis rurals sense escola d'educació primària tenen tots menys de 2.500 habitants. A diferència de l'educació infantil de primer cicle, en aquests municipis sempre hi ha infants d'entre 3 i 11 anys, en edat d'escolarització.

La disminució de la matriculació a I3 segueix una tendència similar a la del conjunt de la província i no és especialment més accentuada en zones rurals. No obstant això, en municipis amb escoles rurals, on el nombre d'alumnes ja és reduït, aquesta baixada pot comprometre la sostenibilitat del centre si es baixa del mínim de cinc alumnes requerits per mantenir-lo obert.

GRÀFIC 7. DISTRIBUCIÓ DELS INFANTS DE 3 A 11 ANYS DELS MUNICIPIS RURALS EN LES DIFERENTS TIPOLOGIES D'ESCOLA D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA EXISTENTS EN AQUESTS MUNICIPIS

L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA: GRAN PRESENCIA DE LA FIGURA DELS INSTITUTS ESCOLA

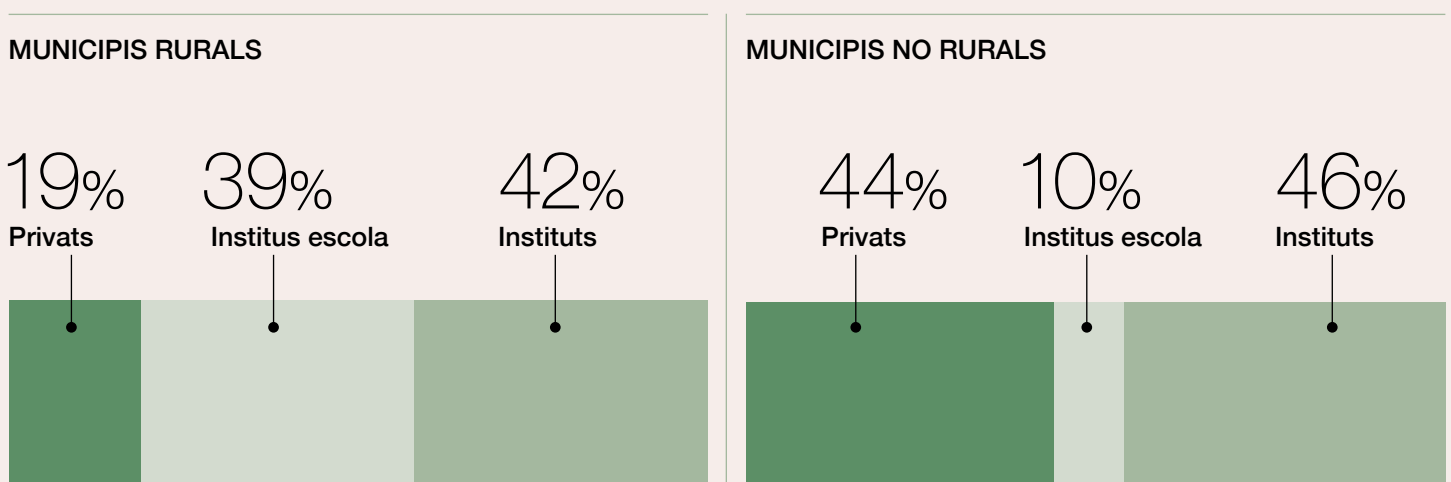
En els 182 municipis rurals, hi ha un total de 43 centres que imparteixen educació secundària obligatòria, més del 80% dels quals són de titularitat pública. Només en quatre municipis coexisteixen més d'un centre, sempre amb un de públic i un de concertat.

El gràfic mostra la distribució d'aquests centres segons la tipologia, tant en municipis rurals com en zones urbanes, destacant-ne les diferències. Un dels trets distintius de les zones rurals és la presència més elevada d'**instituts escola, que sumen 17 i representen gairebé la meitat dels centres públics de secundària**. Aquests centres, que acullen alumnes de 3 a 16 anys, ofereixen avantatges educatius com ara la continuïtat en el projecte pedagògic, un seguiment més estable de l'alumnat i una implicació familiar més alta.

D'altra banda, la presència de centres privats és inferior a la de les zones urbanes. En 6 casos es tracta d'escoles concertades, mentre que en 2 municipis l'únic centre disponible és privat no concertat.

Pel que fa a la distribució territorial, 7.525 joves d'entre 12 i 15 anys viuen en municipis sense oferta pública ni concertada d'educació secundària obligatòria, fet que els obliga a desplaçar-se a una altra localitat per continuar els estudis.

GRÀFIC 8. DISTRIBUCIÓ DE LES DIFERENTS TIPOLOGIES DE CENTRES QUE IMPARTEIXEN ESO ALS MUNICIPIIS RURALS I ALS NO RURALS

L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA: UNA OFERTA ESCASSA QUE FA INCREMENTAR LA MOBILITAT

Aquest apartat analitza l'oferta educativa de batxillerat i cicles de formació professional de grau mitjà. Entre els municipis amb menys de 2.500 habitants, només 1 compta amb un institut que ofereix ESO, batxillerat i formació professional tant de grau mitjà com de grau superior.

Als municipis rurals amb més de 2.500 habitants, l'oferta de formació professional s'amplia amb les especialitats següents:

- Activitats eqüestres
- Aprofitament i conservació del medi natural
- Atenció a persones en situació de dependència
- Cures auxiliars d'infermeria
- Gestió administrativa
- Guia en el medi natural i de temps de lleure
- Jardineria i floristeria
- Manteniment electromecànic
- Producció agropecuària

Les dades de mobilitat entre el municipi de residència i el centre d'escolarització mostren que fins al 93% dels estudiants de secundària postobligatòria han de desplaçar-se fora del municipi on viuen per cursar aquests estudis. A més, als municipis rurals, els desplaçaments fora de la comarca de residència són especialment freqüents i afecten un terç dels estudiants de formació professional de grau mitjà. Tot i això, gairebé sempre es desplacen a comarques limítrofes.

Malgrat aquestes particularitats, **les dades de matrícula dels darrers cursos indiquen que la tria d'estudis professionalitzadors no varia significativament entre l'alumnat de municipis rurals i el de poblacions més grans.** Per tant, tot i les dificultats derivades de la mobilitat obligada per cursar estudis postobligatoris, no s'observa cap impacte en l'escolarització ni en les opcions formatives escollides. Tampoc no es detecten diferències en el percentatge d'alumnat que opta pel batxillerat en comparació amb el que tria la formació professional de grau mitjà.

TAULA 1. MOBILITAT ENTRE MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I CENTRE D'ESCOLARITZACIÓ

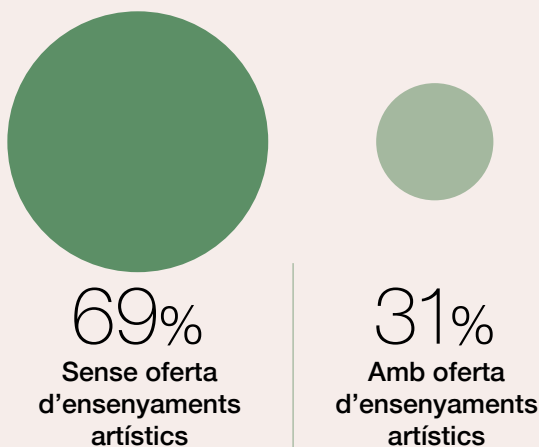
	BATXILLERAT		FP DE GRAU MITJÀ		TOTAL POSTOBLIGATÒRIA	
	Desplaçament	No desplaçament	Desplaçament	No desplaçament	Desplaçament	No desplaçament
Municipis rurals	88%	12%	99%	1%	93%	7%
Municipis no rurals	19%	81%	50%	50%	32%	68%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de mobilitat obligada per raó d'estudis no universitaris facilitades pel Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

**ELS ENSENYAMENTS
ARTÍSTICS I DE
PERSONES ADULTES:
MÉS PARTICIPACIÓ
DE LA POBLACIÓ
I MÉS PRESTACIÓ
MANCOMUNADA DELS
SERVEIS**

En total, **56 dels 182 municipis rurals tenen accés a ensenyaments artístics al municipi**. N'hi ha 14 amb escoles municipals, principalment d'escola de música, excepte Moià, que té 1 escola de dansa. A més, 29 municipis més es beneficien de serveis mancomunats a través de 2 escoles supramunicipals: l'Escola Intermunicipal de Música de l'Alt Penedès, que cobreix 17 localitats, i l'Escola de Música i Arts del Lluçanès, que en serveix 12. Finalment, 13 municipis rurals accedeixen a aquests ensenyaments mitjançant projectes intermunicipals amb convenis de col·laboració.

Com s'ha mencionat anteriorment, les escoles en entorns rurals tenen, en general, la particularitat d'atendre un percentatge de població superior al de les escoles en entorns urbans. Concretament, la mitjana de població matriculada a escoles de música en municipis de menys de 10.000 habitants és notablement més alta que en altres àrees, i en alguns casos arriba a cobrir fins al 5% de la població local.

**GRÀFIC 9. OFERTA D'ENSENYAMENTS ARTÍSTICS
ALS MUNICIPIIS RURALS**

Font: Elaboració pròpia a partir del Cens de centres i aules de titularitat municipal de la Diputació de Barcelona i l'Estadística de l'ensenyament del Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

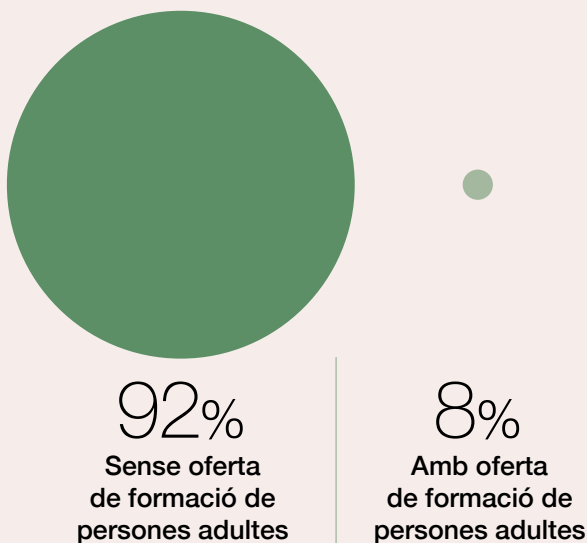
**GRÀFIC 10. ACCÉS DE LA POBLACIÓ
ALS ENSENYAMENTS ARTÍSTICS ALS MUNICIPIIS
RURALS EN COMPARACIÓ AMB LA RESTA
DE MUNICIPIIS**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del *Panel sobre centres educatius de titularitat municipal*. Diputació de Barcelona.

En relació amb l'oferta de formació de persones adultes, els municipis rurals disposen de 5 escoles o aules municipals, 1 de les quals té un abast supralocal que cobreix diversos territoris del Moianès. Segons les dades d'inici del curs 2024-2025, un total de 1.229 persones, gairebé un 5% de la població adulta d'aquests territoris, participen en aquesta formació. No hi ha cap oferta privada autoritzada per la Generalitat.

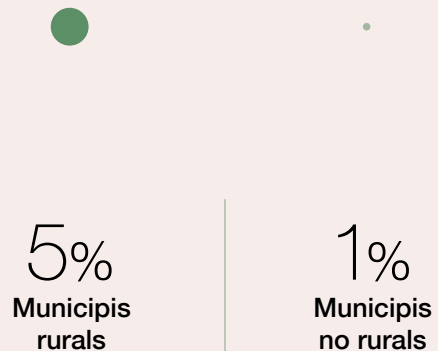
Com en el cas dels ensenyaments artístics, el percentatge de participació de la població és superior al de la resta de municipis.

GRÀFIC 11. OFERTA DE FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES ALS MUNICIPIS RURALS

Font: Elaboració pròpia a partir del Cens de centres i aules de titularitat municipal de la Diputació de Barcelona i l'Estadística de l'ensenyament del Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 12. PARTICIPACIÓ DE LA POBLACIÓ A LA FORMACIÓ PER A PERSONES ADULTES ALS MUNICIPIS RURALS EN COMPARACIÓ AMB ELS MUNICIPIS NO RURALS

Font: EElaboració pròpia a partir de les dades del *Panel sobre centres educatius de titularitat municipal*. Diputació de Barcelona.

CONCLUSIONS

01

L'accés als serveis educatius als 182 municipis rurals analitzats en aquest document varia segons l'etapa educativa.

Així doncs, en el cas de l'educació infantil de primer cicle, **el 93% dels infants de menys de tres anys residents en aquests municipis disposen d'oferta pública al municipi mateix.** En els darrers cursos, s'ha observat una tendència a integrar aquesta etapa dins les escoles d'infantil i primària del Departament d'Educació i Formació Professional.

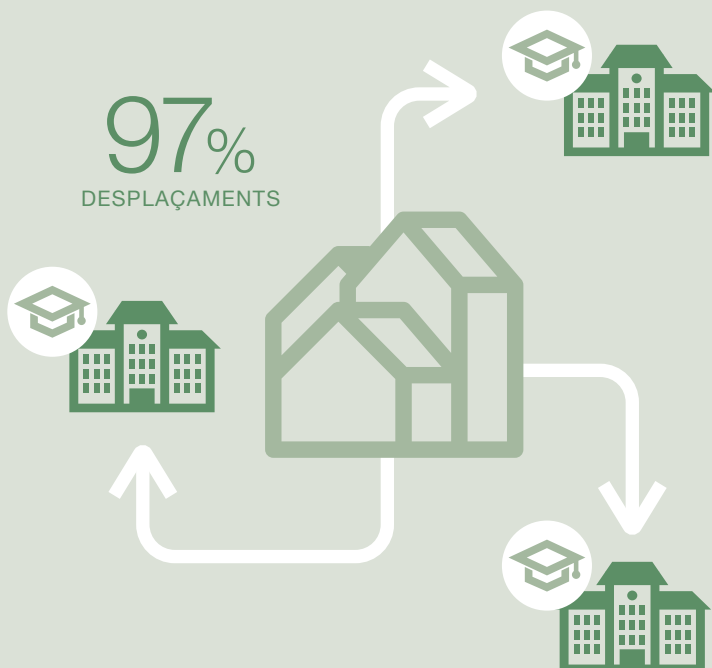
02

Pel que fa a l'educació obligatòria, **136 municipis compten amb escola pública** d'educació infantil de segon cicle i primària, de les quals **54 són escoles rurals.** Tots els municipis amb més de 2.500 habitants disposen d'algun d'aquests centres. **En 33 municipis hi ha instituts públics, i en 17 d'aquests casos es tracta d'instituts escola.**

CONCLUSIONS

03

No es detecten diferències significatives en l'accés als estudis postobligatoris entre la població rural i la resta de la província. No obstant això, la mobilitat obligada és més elevada: només un 7% de la població pot cursar aquests estudis al municipi, fet que incrementa els desplaçaments per motius educatius.

56

MUNICIPIS AMB
ENSENYAMENTS ARTÍSTICS

04

Pel que fa als ensenyaments artístics de titularitat municipal, la prestació mancomunada de serveis i els projectes intermunicipals permeten ampliar l'accés a l'oferta pública d'ensenyaments artístics.

En concret, 56 municipis tenen oferta, en 42 casos mitjançant oferta mancomunada o a través d'un projecte intermunicipal.

CONCLUSIONS

05

Cinc d'aquests municipis tenen centres o aules municipals de formació de persones adultes, 1 dels quals amb abast supralocal, que donen servei a 9 localitats. La taxa de participació en aquests estudis (5%) és superior a la de la resta de municipis.

